

■ Det letter arbejdet at give grisene medvind

■ Delrensning er nu accepteret ved miljøgodkendelser

■ Sådan kan grisene påvirkes i sommervarmen

■ Nyt testcenter en del af stor udvidelse hos SKOV

## FarmWatch varsler om sygdom hos smågrisene

**Hos svineproducent Arne Brædder er der stor tilfredshed med FarmWatch, der kan fange mange tilfælde af diarré, inden der er synlige symptomer**

I klimastalden hos Arne Brædder, Nysted på Lolland, går der omkring 2.200 smågrise. Hvis de i en eller flere sektioner drikker mere vand end de egentlig burde, sørger FarmWatch for at sende en alarm. For et øget vandforbrug er tegn på, at der er noget galt eksempelvis, at der er sygdom på vej.

- Når vi tænder pc'en om morgenen, kan vi straks se, om der er indgået alarmer på grund af øget vandforbrug. Efterfølgende går vi ud i staldene og observerer, men vi kan gang på gang konstatere, at vi får alarmen et halvt til et helt døgn, før vi kan se grise med diarré. Derfor kan vi nå at sætte en behandling i gang mod dårlig mave, og nogle gange er det nok at smide noget kartoffelmel ind til grisene, siger Lars Østerholm.

Han står for den daglige drift af svineproduktionen sammen med Arne Brædders søn Carsten, der er hans svoger.

Bedriften blev udvidet i 2006 fra 140 søer til de nuværende 420 søer med produktion af 30 kg grise. I forbindelse med byggeriet blev det besluttet, at FarmWatch skulle indgå i klimastalden.

- Vores ventilation og højtrykskøling i den nye stald er fra SKOV, og derfor var det oplagt at få FarmWatch ved samme lejlighed, siger Lars Østerholm.

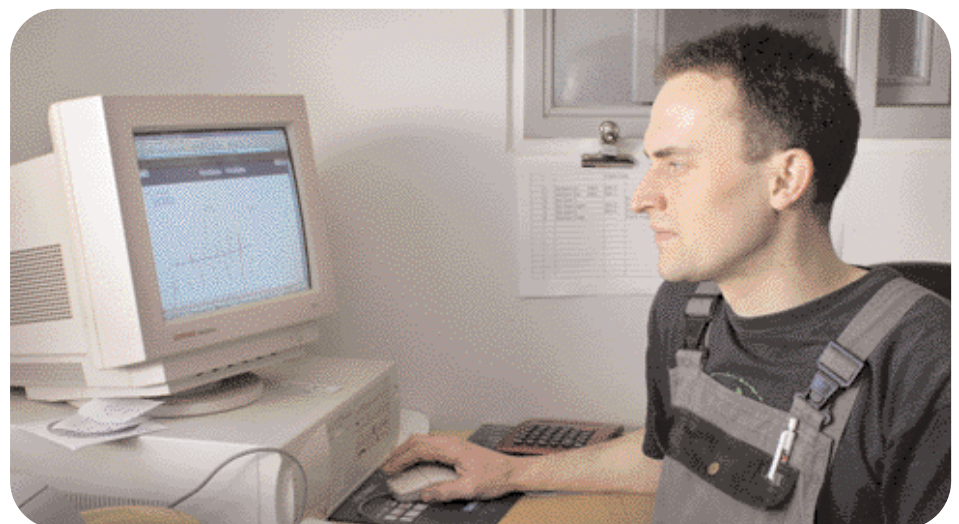
### Beregner forventet vandforbrug hver time

FarmWatch registrerer automatisk vandforbruget i de enkelte sektioner. Grisenes drikke-mønster analyseres af FarmWatch, som hver time beregner det forventede vandforbrug. Hvis det aktuelle vandforbrug afviger fra det forventede forbrug, kommer der en alarm fra FarmWatch. Så kan der gribes ind, allerede inden symptomerne kan ses med det blotte øje.



*Med FarmWatch kan vi gang på gang konstatere, at vi får alarmen et halvt til et døgn før vi kan se grise med diarré, siger Lars Østerholm. Foto: Ib Geertsen.*

En hurtig indgriben mod diarré betyder reduceret medicinforbrug, bedre tilvækst og lavere dødelighed.



*Lars Østerholm ved pc'en, hvor han dagligt tjekker grisenes vandforbrug for på den måde at opfange eventuelle tegn på sygdom hos grisene. Foto: Ib Geertsen.*

- Vi har haft gavn af FarmWatch, for vi får forholdsvis mange alarmer, men jeg har måske også sat grænsen for alarm lidt lavt, men hellere for mange end for få alarmer, siger Lars Østerholm.

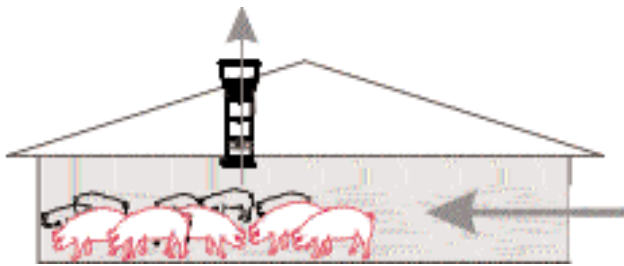
De fleste alarmer får han, når grisene efter cirka 14 dage i klimastalden skifter foder.

- Det starter typisk i en enkelt eller to stier, men det betyder, at vi kan nå at komme i gang med behandlingen, inden alle i sektionen rammes af diarré. Normalt har vi ikke mange alarmer senere i forløbet, for selv om grisene skifter foder igen ved omkring 18 kg, er ændringen her ikke så stor som første gang, så det klarer grisene bedre, siger Lars Østerholm.

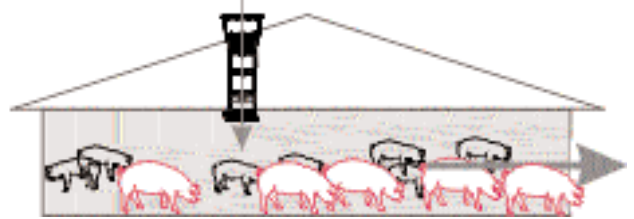
### 31 grise pr. årssø

Produktionen i den øgede besætning går godt.

- Efter udvidelsen af bedriften startede vi med faringer i januar 2007, og i de sidste tre måneder er der produceret 30,7 fravænnede grise pr. årssø i gennemsnit. Samtidig har vi en daglig tilvækst på 500 gram i klimastalden, og ifølge dyrlægen et meget lavt medicinforbrug, siger Lars Østerholm.



Normalt har grisene modvind i drivgangen.



Ved hjælp af DOL 39 har grisene her medvind i drivgangen.

## Det letter arbejdet at give grisene medvind

### Udleveringen går lettere, når ventilationsluften bliver vendt med SKOVs nye DOL 39

Der har været rigtig stor interesse for DOL 39, som reverserer staldluften i udleveringsgangen, siden SKOVs nye løsning blev præsenteret på Agromek i januar.

- DOL 39 var med i opløbet til Agromekprisen for svin, og vi har siden fået mange henvendelse om installation i både nybyggeri og i eksisterende bygninger, fortæller Paul R. Jeppesen, SKOV.

- Alle kender til, hvordan grisene pludselig stopper op, når de kommer ud på gangen, og det bliver ik-

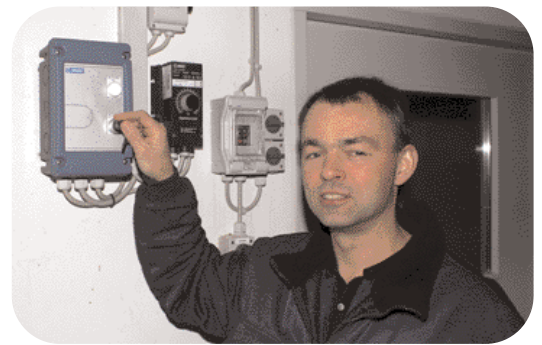
ke mindre, hvis de også har modvind. Normalt vil ventilationen i stalden hive luften ind, hvor det er lettest, og derfor kommer grisene til at gå i modvind, når de kommer ud på udleveringsgangen. Her er det, at DOL 39 kan hjælpe ved at vende ventilationsluften, så grisene får medvind. Man kan endda arbejde med to DOL 39 ved at placere dem i henholdsvis udleveringsgangen og i sektionen. Flere og flere udleverer også direkte fra gangen i sektionen, og her vil DOL 39 også gøre arbejdet lettere, fortsætter Paul R. Jeppesen.

Han tilføjer, at det ikke kun er modvinden, der får grisene til at

stoppe op. Ofte er der en anden bund på udleveringsgangen end grisene er vant til fra stien, og mange har også placeret en rist foran døren, når man kommer fra gangen og ud i den store drivgang, som også får grisene til at stoppe op.

Paul R. Jeppesen har et andet godt råd:

- Hvem bliver først træt og stresset: Mandskabet eller grisene? Det gør mandskabet. Før derfor mindre hold grise ud af gangen. I



Ved at dreje på nøglen kører ventilatoren med modsat rotation, og dermed får grisene medvind i udleveringsrummet. Foto. Knud Erik Riis.

stedet for et hold på måske 40 er det lettere at få et hold på 7-8 stykker til at gå konstant fremad, hvis ventilationsluften samtidig giver grisene rygvind.

**Kontakt:**  
Paul R. Jeppesen  
prj@skov.dk

## Delrensning er nu accepteret ved miljøgodkendelser

### Danmark er det eneste land, hvor der kan benyttes delrensning for at opnå den nødvendige reduktion i ammoniakemissionen

Renning af blot en del af staldluften er nu accepteret i forbindelse med miljøgodkendelse.

- Delrensning er officielt anerkendt af Miljøstyrelsen. På hjemmesiden [www.husdyrgodkendelse.dk](http://www.husdyrgodkendelse.dk) er der lagt en boks ind med information om delrensning.

Boksen er en accept af, at Danmark som det eneste land nu har inddraget delrensning som en vej til at opnå den nødvendige reduktion i ammoniakemissionen fra stalden. En vigtig tommelfingerregel er, at det i de fleste tilfælde er nok at rense 10-20 procent af ventilations-

luften svarende til minimumventilationen, siger salgskordinator for luftrensning Kim Albrechtsen, SKOV.

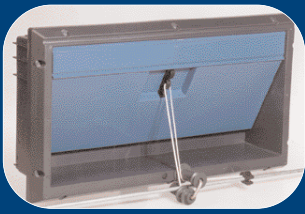
Under Agromek i januar havde de kontakt med mange rådgivere og kommunale medarbejdere, der ikke var klar over, at SKOVs biologiske luftrensere kan indgå i byggeplanerne uden at det er nødvendigt at indhente yderligere dokumentation for effekten.

- Mange spurgte, hvor meget vi kan fjerne på lugtsiden. Anlægget er godkendt til at fjerne 30 procent, men det kræver, at luften fra hele stalden skal renses. Desuden måtte vi rette den misforståelse, som mange havde, at SKOVs anlæg benytter kemikalier. Det gør de ikke. Fjernelsen af både ammoniak og lugt

sker alene ved hjælp af biologiske processer. Desuden var der flere, der spurgte til muligheden for at trække data fra luftrensere til dokumentation for driften. For tiden sker udtræk via SKOVs serviceafdeling, men vi har snart en løsning, hvor brugeren selv kan trække data ud.

Vi fik også lejlighed til at præsentere den automatiske vask, som sørger for, at filtrene i luftrenseren altid er i optimal stand. SKOVs anlæg er det eneste i verden, der er med automatisk vask, siger Kim Albrechtsen.

**Kontakt:**  
Kim Albrechtsen  
kal@skov.dk



# Sådan kan grisene påvirkes i sommervarmen

**Grise begynder hurtigt at søle sig, men Paul R. Jeppesen peger her på forskellige muligheder for at køle dem**

Når grisene får hurtigere vejtrækning og begynder at søle sig, er det tydelige tegn på, at de har det varmt.

Grisene er forholdsvis følsomme over for høje temperaturer sammenlignet med andre dyr fordi de ikke kan svede. De er samtidig dårlige til at komme af med varmen via ånde-rættet.

Men der er forskellige muligheder for at hjælpe grisen til at få det køligere. Det handler blandt andet om at øge lufthastigheden i stalden, for det er nødvendigt for at køle luften omkring grisen, siger Paul R. Jeppesen, SKOV.

## Luftomrører

I en stald med diffus ventilation er der først og fremmest mulighed for at opsætte luftomrører. En eller to luftomrører i hver sektion er en overkommelig investering, som har en ganske betydelig virkning. Luftomrøreren giver den nødvendige rotation i staldluften, og normalt anbefaler jeg, at de kører over en termostat med et forudbestemt temperaturkrav, siger Paul R. Jeppesen.

## Loftventiler

Et andet instrument til at give mere lufthastighed i stalden er loftventiler.

- De kan benyttes progressivt, så ventillappen står lodret ned, når der bliver for varmt i stalden. Dermed øges lufthastigheden, og senere kan ventilerne lukkes halvt i, så luften kom-



Luftomrøreren er en overkommelig investering, som har en ganske betydelig virkning.

mer op i lejearealet. Det giver et behageligt klima, så grisen har lyst til at ligge på det faste gulv i stedet for at søle sig.

## Højtryksskøling

Højtryksskøling er en tredje mulighed for at køle luften uden at der bliver fugtigt i stalden.

Højtryksskøling kan kombineres med loftventiler eller vægventiler.

## Overbrusning

Overbrusning er også en mulighed for at få grisene til at undgå at søle sig. Og har de allerede sølet sig, har jeg set, hvordan det kan lade sig gøre at vende stien igen på 24 timer ved at ændre overbrusningsstrategi.

Det kræver, at overbrusningen bruges mere aggressivt end det normalt bliver anbefalet. Jeg mener, det er for lidt at lade overbrusningen køre 30-45 sekunder hver halve time, som nogle anbefaler. Ved at lade overbrusningen køre tre minutter hvert kvarter kan det lykkes at få grisene til at stoppe med at søle sig. Når grisene så er vendt rundt igen, må man langsomt prøve sig frem og observere grisenes signaler efterhånden som overbrusningen trappes ned, siger Paul R. Jeppesen.

Strategien skal dog tilpasses de konkrete forhold herunder sygdomsstatus og udetemperatur, og man skal overveje, om det er nødvendigt at køre om natten, for det kan give våde lejer, påpeger Paul R. Jeppesen.

Kontakt:

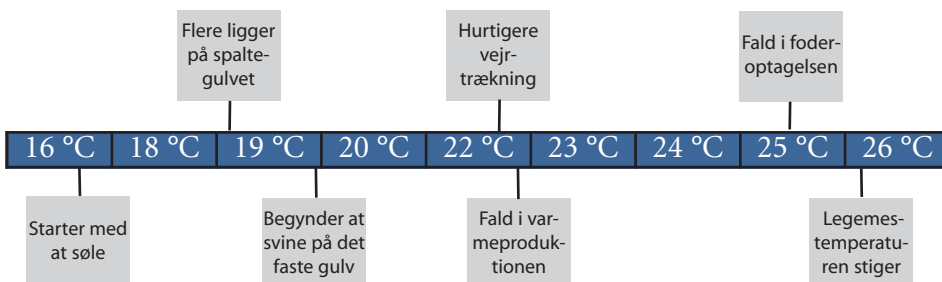
Paul R. Jeppesen,  
prj@skov.dk

## Søler allerede ved 20 °C

En hollandsk undersøgelse har vist, at grise på 60 kg, opstaldet i en sti med 40 procent spalter og 60 procent fast gulv, allerede ved 20 °C begynder at svine på det faste gulv.

Vejtrækningen bliver hurtigere omkring 22-23 °C. Foderoptagelsen falder ved omkring 25-26 °C.

- Når grisen søger ned i spaltearealet ved stigende temperatur, er det fordi spalterne er køligere end det faste gulv. Ofte er de fugtige og lufthastigheden er højere end i lejearealet. Når spaltearealet er dækket med grise, finder de et andet sted at gøde, og dermed opstår svineriet på det faste gulv, siger Paul R. Jeppesen.



Udgiveradresseret maskinel magasinpost ID-nr.: xxxxxxxx  
 Al henvendelse: SKOV, info@skov.dk, tlf. 72 17 55 55

# Nyt testcenter en del af stor udvidelse hos SKOV

## Med det nye testcenter kan nye produkter hurtigere komme ud til brugerne

Et nyt, stort testcenter hos SKOV er klar til at blive taget i brug i begyndelsen af maj.

- Vi er den eneste producent af ventilationsudstyr i Nordeuropa, der har et testcenter, hvor der kan laves så omfattende test, som vi bliver i stand til, siger adm. direktør Jørgen Yde Jensen, SKOV.

SKOV har gennem mange år haft sit eget testcenter, men det nye bliver både større og mere avanceret.

Det nye testcenter er et led i SKOVs strategi om at satse på udvikling. En strategi der indebærer, at SKOV i dag har en meget stor udviklingsafdeling med 50 medarbejdere, der netop er flyttet ind i nyetablerede lokaler på cirka et tusinde kvadratmeter.

## Simuleringer af temperaturforskelle

Testcenteret på 600 kvadratmeter omfatter en luftprøvestand, hvor der kan testes komponenter for at måle deres kapacitet samt en forsøgsstald, hvor luftens bevægelser kan analyseres.

Her vil der for eksempel kunne laves simuleringer af store temperaturforskelle indendørs og udendørs for at se, hvordan ventilationsud-



Tommy Berg Nielsen, tv., er ansvarlig for at udføre test i det nye testcenter. Her ses han sammen med direktør Jørgen Yde Jensen foran et klimaskab, hvor nye materialer og komponenter bliver varmetestet.

styret vil reagere under forskellige forhold.

- Vi bliver nu i stand til selv at lave flere test under mere virkelighedsnære forhold. Dermed kan vi forkorte tiden, fra vi udvikler en ny prototype, til den bliver klargjort til salg. Vi vil kunne gøre produktet mere færdigt inden vi

går ud og afprøver det i en rigtig stald, hvor vi kan afkorte testperiode.

Når vi fremover skal have lavet officielle afprøvninger, kan vi selv klare en større del af forarbejdet. Desuden kan vi køre en større del af testene helt automatisk ud fra forskellige forudsætninger, siger Jørgen Yde Jensen.

## Stigende aktivitet

Det nye testcenter er et led i en stor udvidelse af faciliteterne hos SKOV i Glyngøre. En udvidelse, som er affødt af en stadig stigende aktivitet på både det danske og de udenlandske markeder.

I løbet af de sidste tre år har vi fordoblet vores omsætning. Det stiller øgede krav til logistik og lager. Til mange eksportmarkeder sender vi store ordrer på én gang, og det er pladskrævende samtidig med, at vi har mange underleverandører, hvorfra vi får dele hjem. Derfor har vi udvidet med et højlager på 2.600 kvadratmeter, som gør det muligt at have en effektiv logistik, siger Jørgen Yde Jensen.

## Kontakt:

Jørgen Yde Jensen  
 jyj@skov.dk

## Kursus i klimacomputeren DOL 234 hos SKOV

Arbejder du til daglig med DOL 234, har du mulighed for at komme på kursus og blive endnu bedre til at bruge computeren. Du kan vælge mellem en af disse dage:  
**Tirsdag den 20. maj 2008**  
**Tirsdag den 27. maj 2008**  
 Begge dage fra kl. 10.00 til 15.00.

## Tilmelding:

Bindende tilmelding sker telefonisk til: Helle Kaastrup, tlf. 72 17 55 47. Højest 10 deltagere på hvert kursus efter "først til mølle" princippet. Yderligere tilmeldte vil komme på venteliste.

## Ring og få en snak med en af vore distriktschefer

### Nordjylland

Karsten Svenningsen  
 tlf. 72 17 55 39 · ksv@skov.dk

### Vestjylland, Midtjylland

Niklas B. Clausen  
 tlf. 72 17 55 18 · nbc@skov.dk

### Vestjylland, Midtjylland, Østjylland

Ole Petersen  
 tlf. 72 17 55 92 · op@skov.dk

### Sønderjylland

Knud Erik Riis  
 tlf. 72 17 55 86 · ker@skov.dk

### Fyn/Sjælland og Bornholm

Klaes Kappel,  
 tlf. 72 17 56 28 · kka@skov.dk

### Himmerland, Djursland, Østjylland

Mogens Kaasgaard  
 tlf. 72 17 56 06 · mk@skov.dk

## SKOVs servicetelefon

Kl. 07.00-16.00: Tlf. 72 17 55 55  
 Kl. 16.00-07.00: Tlf. 97 73 24 44

## SKOVs serviceelektrikere

### Elektrikeren i Nord A/S

Sigenvvej 1, Borup, 9760 Vrå  
 tlf. 98 98 10 52 · fax 98 98 10 50

### BroCon el-teknik

6980 Tim: tlf. 70 20 19 97  
 6990 Ulfborg: tlf. 70 20 19 97

### Mesinge El-forretning

Mesinge Mark 7, 5370 Mesinge  
 tlf. 65 34 10 84 · fax 65 34 10 33  
 bil 20 27 67 84

### Marstrup El-forretning

Knokbjerg 94, 6100 Haderslev  
 tlf. 74 57 62 20/74 57 56 30  
 bil 21 69 64 95 · fax 74 57 60 20

## Dalmose Elservice ApS

Hovedgade 34, 4261 Dalmose  
 tlf. 58 18 80 16

## Steffen & Anders El-installation I/S

Aarsballevej 36, 3700 Rønne  
 tlf. 56 96 69 69

## SKOVnyt er udgivet af

### SKOV A/S

Hedelund 4, Glyngøre, 7870 Roslev  
 Tlf. 72 17 55 55 Fax 72 17 59 59  
 info@skov.dk www.skov.dk

Redaktion: Stig V. Jørgensen (ansv. redaktør), Paul R. Jeppesen, Per B. Rasmussen og Helle Kaastrup, SKOV A/S samt Helge Lynggaard, Pressebureauet Århus

Oplag: 9.000

Tryk: DataGraf Auning AS